

**DISCURS ȚINUT DE DOAMNA LIVIA NEMȚEANU CU OCAZIA LANSĂRII
CĂRȚII “CELE TREI FETE”
DE DRAGOȘ SAMOILĂ**

Dragi prieteni,
pentru că dacă suntem aici împreună ca să vorbim despre unele lucruri care ne interesează pe toți, înseamnă că avem ceva în comun care ne leagă cu un sentiment de prietenie.

Suntem astăzi aici ca să vorbim despre o carte, cartea de debut a unui tânăr scriitor român, Dragoș Samoilă, venit de pe plaiurile noastre natale ale tuturor numai de câțiva ani în Canada.

Cartea aceasta se cheamă “Cele trei fete” și vă spun de la început, cu sinceritate, ca unor prieteni, este o carte greu de citit și greu de înțeles.

Și de ce este greu de citit ? Păi, mai întâi, pentru că este scrisă cu o literă mărunță, care obosește ochii, și cum cărți sunt slavă Domnului, dar ochi de schimb nu, eu refuz să citesc astfel de cărți. Dar nu e vina autorului, ci a editorului. Și cum eu îl apreciez pe acest tânăr autor care ne-a citit acum câteva luni într-un cenaclu niște pagini interesante, am făcut o excepție și am citit-o.

Dar, ca și cum piedica aceasta a scrisului mărunțel nu era de ajuns ca să ne îndepărteze de carte, ea mai e și stufoasă în personaje și idei, care te introduc într-un labirint unde trebuie să bagi bine de seamă să nu pierzi firul Ariadnei pentru a putea ieși din el.

Și colac peste pupăză, cartea lui Dragoș Samoilă nu e numai greu de citit, dar e, așa cum spuneam și greu de înțeles. Dar asta ce-o mai fi, o să mă întrebați. Și eu o să vă răspund, așteptați să ajungeți la partea a treia, în care autorul își pune probleme existențiale și existențialiste, adică din cele care se referă la trăirea afectivă a existenței de către individ. Dar și metafizice, în care ne plimbă prin niște fenomene care nu pot fi percepute cu simțurile noastre, care depășesc cadrul experienței. Și o să vedeți atunci cum o să vă întortochiați mintea ca să prindeți relația dragoste-revelație-rațiune.

Dar iar zic, culmea culmilor este că această carte despre care v-am spus până acum doar cuvinte amenințătoare, am citit-o pe nerăsuflăte, cu interes și pasiune chiar, la ore târzii de noapte, parcă amintindu-mi de Minulescu care spunea undeva la un ciclu de poezii ale lui : “Citiți-le noaptea !”

Cartea are trei părți : prima, studenția la Montreal, a doua întoarcerea la București, a treia la Muntele Athos. În prima parte autorul povestește în scrisori unei prietene de la București cum s-a încurcat el până peste cap cu trei fete deodată de nu mai știe cum o să se descurce. Hâtru, mucalit, el le descrie cum îl chinuie, cum le ametește, cum nici ele nu se lasă și cum el nu mai doarme nopțile și e obosit, extenuat și aproape disperat. În timp ce prietena rămasă la București, năucită de povestea asta, încearcă totuși să-l încurajeze prietenește să-și găsească un echilibru. Și în final, cele trei fete de la Montreal sunt cucerite și studentul nostru se relaxează, pentru că ele erau de fapt trei examene grele pe care le-a trecut cu brio.

În partea a doua eroul cărții lui se întoarce la București să caute urmele unui prieten al părinților săi care a scris un jurnal de zi misterios și care a dispărut și el din raza lor vizuală, plecând nu se știe bine unde, dar se bănuiește că la București. Dispariția lui enigmatică îl provoacă să încerce să-l găsească pe el și jurnalul lui.

Și aici dragii mei, ne regăsim toți *en pays de connaissance*. În “Bucureștiul iubit”, cum spune cântecul, dar care acum este cel cu câinii vagabonzi care latră, mușcă sau dorm pe străzi și prin parcuri, cu mahalale cu locuri virane cu gunoaie și carcase de frigidere, cu case în prag de prăbușire și pe unde duhnesc duhori nefaste amestecate cu aroma extraordinară a salcânilor în floare. Iar verdele ierbii e mai verde ca la Montreal, spune el, deși mașinile care trec ridică nori de praf. Florile de tei, puful de plop, toate sunt ca acasă, mai autentice pentru el, ca și pentru noi.

Dar acest interesant personaj e frământat de o angoasă chiar când dă de urmele acelor caiete, acel jurnal de zi, întrebându-se : oare va pune mâna pe ele, și dacă va fi așa, vor revela ele ceva din misterele căutate și așteptate ? Și acel inițial sentiment de fericire este invadat de un val de tristețe la gândul stingerii ei posibile. O aventură captivantă începe spre găsirea și citirea acestora.

El îl găsește și pe Fortmann, autorul jurnalului misterios, și acum începe marea aventură a cărții, în care trei-patru studenți filosofează nu ca la căderea Constantinopolului când teosofii se încăierau în discuții acerbe dacă îngerii au sau nu aripi, ci, veți vedea ce, pentru că aici abia începe greul.

Deci acești studenți –care se întâlneau într-un cerc închis și la Montreal și discutau despre cărți și idei care ajungeau la metafizică, cum de altfel știți desigur că a fost și la București un astfel de cerc într-un timp în secret în perioada ceaușistă,– își pun probleme transcendente și apar dialoguri în contradictoriu la care cititorul intră în scenă, e obligat să participe : este rugăciunea diafragma sufletului ? Revelația, prin care ai acces la o informație transcendentă, exclude sau nu rațiunea ? Nu poate s-o excludă, spune unul, pentru că dacă sunt absorbit de revelație, ea nu ar mai fi revelație pentru că eu nu aș mai fi eu, m-ar exclude de la cunoaștere. Numai ea, rațiunea, poate face posibilă memorarea ideii revelației. Nu e vorba de o raportare în timp și spațiu, care sunt coordonate ale revelației, tocmai pentru că ea le poate manipula cum vrea, ci de o raportare la ființa celui care are revelația. Spre deosebire de revelație, somnul nu este raportat la rațional. Ceea ce face ca la trezirea din somn să pierdem informația care nu a fost memorată. Aici sunt evidente excepții, căci la o trezire bruscă ne amintim uneori visul sau o parte a lui.

Un altul susține că nu rațiunea definește omul, ci dragostea. Dar dacă totuși rațiunea ar fi calitatea fundamentală, ea ar trebui să existe într-o anumită formă și în Dumnezeu, pentru ca noi să fim asemenea Lui.

Raportul dintre om și Dumnezeu îl pune pe om în postura de sclav ce vede în Dumnezeu un stăpân atotputernic căruia îi cerșește mila. Dar cu teoria asta distrugi toată teoria creștină pentru că în acel raport nu poate încăpea dragostea și îndumnezeirea. Care presupune că ajungi să stai la masă cu Dumnezeu, de la egal la egal.

În raportul stăpân-sclav se deformează până și lumea de dincolo. Parcă și văd, zice iar unul din ei, cetele sfinților aliniate după grade de sfințenie cântând imnuri de slavă lui Dumnezeu. Păi asta-i lumea pe care trebuie să ne-o dorim ? Să mă ierți, dar atunci prefer să stau în Iad cu Socrate, pe care Biserica s-a grăbit să-l condamne. Unde mai este cunoașterea prin dragoste ? Concentrarea în rugăciune ? Vreau să văd și eu unul care a căzut în extaz și cântă în continuare în corul bisericii ?!

Fiindcă autorul, care gândește la profunzimea rugăciunii până la căderea în extaz și a revelației, e mai presus de spectacolul ritualului, al muzicii, al corului, al modelului antic practicat cu folos în acea vreme, dar depășit.

O puternică și interesantă teorie o descoperim în ideea pedepsei veșnice pentru păcătoși. Ca sperietoare merge. Dar de ce ? Pentru că trecând în lumea de dincolo păcătosul nu se mai pot îndrepta ? Unde scrie ? Îndreptarea trebuie să fie posibilă pentru toți, cei de aici și de dincolo, spre a nu fi părtinitoare. Pedepsele sunt viziuni medievale.

Iar Raiul și Iadul pot exista în același timp, intervine altul. Căci dacă ajung în Rai și ruda mea sau prietenul meu e în Iad, eu nu pot fi fericit. Dar dacă-ar avea posibilitatea să se îndrepte?! Ei ? Cel ce se chinuie cu pedeapsa veșnică nu poate trage nici un folos de pe urma ei. Și nici cei mântuiți. Dacă Raiul s-ar înfrumuseța prin comparație, atunci ar fi meschin.

El vede Iadul ca o moarte spirituală. Și această idee e plină de conținut și de consecințe. Ea singură fiind adevărata moarte.

Și iarăși unul îi spune celuilalt : “când te rugai, am văzut o lumină ca o rază lăptoasă, ceva mai consistentă ca lumina, care a coborât peste tine trecând direct prin tavan”.

– Ai văzut-o și tu ? răspunse celălalt emoționat. Eu am simțit-o și nu-mi venea să cred.

Căci Dragoș Samoilă, în toată dialectica de o profunzime spirituală și o inteligență ascuțită, este un suflet turmentat, dar profund credincios. El are studii de filosofie, de teologie, de științe politice care i-au dat un câmp larg de gândire, de problematică, de cercetare.

– Nu pot greși, spune el, odată ce pentru reușite îi mulțumesc lui Dumnezeu, iar eșecurile mi le asum în totalitate.

.....

– Dar oricât te-ai ruga, Dumnezeu nu îndeplinește cererea ta într-un anume timp. Pot să treacă zeci de ani.

– Minuni se întâmplă în fiecare zi. Trebuie doar să le vezi și să mulțumești pentru ele, nu să le cauți tu cu lumânarea.

Micile bucurii sunt cele de fiecare zi. Dacă ajung să fie ca bananele lui Ceaușescu, adică doar să le miroși la Crăciun, atunci ce ne rămâne ?

(Și aici, cred că cititorul trebuie să-și imagineze că schimb puțin vocea, mișcă capul de la dreapta spre stânga și invers, ridică mâna indicând când ascultătorii când pe mine-însămi, pentru a anima dialogul. Ceea ce ascultătorii discursului au sesizat ușor din citirea lui în sală).

– Eu nu sunt de acord cu tine. Ce spui tu e un fel de neocreștinism. Eu cred că Dumnezeu este și aspru.

– Eu însă, nu.

– Creștinismul trebuie adoptat integral, cu rugăciuni, posturi, mers la biserică, etc.

– Eu nu neg toate astea, dar spun, când simți dragostea lui Dumnezeu, nu mai poți crede că poate pedepsi.

– Dumnezeu trebuie să ne pedepsească pe noi pentru ca să ne îndrepte.

– Dar tu, dacă eu mi-aș recunoaște greșeala, m-ai pedepsi ?

– Dacă te-ai căi sincer, nu.

– Și atunci, de ce crezi că Dumnezeu ar pedepsi pe cineva ?

– Care nu se căiește ?

– Păi, toți or să se căiască în fața evidențelor.

– Nu știu ce să spun.

– Eu prefer să-mi asum răspunderea pentru tot. Dacă am greșit, încercând să fac bine, nu cred că nu mă va ierta.

Frumusețea discuțiilor din această carte încântă spiritul prin varietatea lor, curajul de a le exprima și de a contrazice tiparele timpului, ale rigorilor Bisericii și ale unor figuri sau principii ale Patristicii. Ea e pătrunsă în același timp de un har creștin rar.

Din jurnalul misterios al lui Fortmann, pe care eroul cărții îl găsește și-l citește și din care rezultă și o serie din cele spuse până acum, reieșea că el se concentrase mult în ultimul timp asupra “rugăciunii inimii”.

Pentru a înțelege ce este această bizară rugăciune, iată un citat lămuritor :

“Muntele Athos este un voiaj în timp. O lume rămasă din timpul Bizanțului, închisă în ea însăși, păstrând o fixitate de ceva împietrit. O peninsulă, un mic stat locuit numai de călugări care trăiesc acolo în afara curgerii timpului și evenimentelor, se roagă, muncesc, produc, vând. Totul sub pecetea rupturii vieții monahale de cea profană.

.....

Aici, a învăța să trăiești înseamnă să contempli crepusculul (la crepuscul toate mănăstirile se închid), să asculți, să simți liniștea aceasta și orele acestea, toate mirosurile, toate luminile pe care lumea ți le oferă. Cei mai avansați fac rugăciunea inimii, în liniștea inimii și a gândurilor, *hesychia*. Practica rugăciunii cu inima e un fel de rugăciune prin respirație, ca și cum suflul devine cuvinte, un fel de rugă. Ei privesc buricul cu fixitate spunând : “Doamne Iisuse Christoase, fiul lui Dumnezeu, ai milă de mine”, aceleași cuvinte de multe, foarte multe ori. Sunt numiții : cei care au sufletul în buric.

Mizerie și frumusețe. Heraclit spunea că “armonia supremă este coincidența a contrariilor. Totul se face, totul se desface prin discordie”.

Muntele Athos a fost de secole locul sfânt de pelerinaj al ortodoxiei, Sfântul Munte unde Fecioara ar avea un mormânt secret, unde isihăștrii trăiesc în afara lumii și timpului” (citat din cartea “Tierra del Fuego – Fin del Mundo” de Livia Nemțeanu-Chiriacescu, pag. 174-175).

P.S. Pentru a confirma parcă cele spuse de mine, talentatul designer Marc Marinescu Constantin a oferit autorului cărții “Cele trei fete” în dar O LUPĂ.